

ними реаліями, с которыми столкнется украинский малый бизнес после принятия нового Налогового кодекса.

Ключевые слова: малый бизнес, малое предпринимательство, международный опыт.

Zayarnaya N.M., Gnat N.A. International experience support small business and Ukrainian modern realities

The basic aspects of state support of small business in the world, as the development of small enterprises is a priority for the course of economic reforms carried out in developed countries. It accounts for one third to half of gross domestic product. The results are compared with today's realities to be faced by Ukrainian small business after the new tax code.

Keywords: small business, small entrepreneurship, international experience.

УДК 339.54:658.0+330.33.01

Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
студ. О.О. Притула – Львівська КА

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Представлено загальну характеристику зовнішньоекономічної діяльності підприємств України за 2000-2009 рр. Розглянуто головні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі товарами та послугами, а також географічну структуру експорту й імпорту товарів та послуг за цей період.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, економічна криза.

Постановка проблеми. Рік за роком наша держава дедалі більше інтегрується в світовий ринок, що є проявом глобалізаційних процесів. Україна належить до країн із невеликою відкритою економікою. Висока залежність від постачання енергоносіїв, кон'юнктури світових ринків робить вітчизняну економіку чутливою до змін зовнішнього середовища. Зміна попиту на світових ринках впливає на ефективність діяльності українських підприємств та вітчизняної економіки загалом. Дослідження тенденцій, що відбуваються в національній економіці, виявлення впливу світової фінансової кризи на зовнішньоекономічну діяльність національних підприємств сьогодні є актуальним питанням, адже це дасть змогу пошуку шляхів виходу з економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над дослідженням впливу економічної кризи на зовнішньоекономічну діяльність підприємств України працювали такі українські та зарубіжні вчені: М.Я. Азаров, Т.М. Громова, В.В. Іванченко, М.В. Корннос, В.В. Любич, О.М. Тевелєв, О.М. Сидоренко, І.В. Стасюк, А.А. Чухно та ін. Проте динамічний розвиток зовнішньоекономічної діяльності зумовлює докладніше її вивчення.

Мета роботи. Дослідження зовнішньоекономічної діяльності підприємств України до та під час економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Економіки всіх країн тісно взаємопов'язані. Практично в кожній країні є підприємства як експортери, так і імпортери різних видів продукції. Вони здійснюють свою експортно-імпорتنу діяльність з різним ступенем ефективності, тому сьогодні кризові явища, які періодично виникають через різні причини в економіці окремих, особливо

високорозвинених країн, призводять до формування світових економічних криз. Рівень інтегрованості країни у світове співтовариство залежить від потенціалу її національних підприємств – максимальної здатності підприємств країни за певного розвитку виробничих сил випускати товари та надавати послуги, конкурентоспроможні на зовнішніх ринках. Враховуючи глобалізаційні процеси в економіці, місце держави на світовому ринку характеризується рівнем розвитку зовнішньоекономічних відносин, пріоритетним напрямом яких є зовнішньоторговельна діяльність.

Згідно з результатами здійсненого аналізу, за період 2000-2008 рр. експорт української продукції зріс в 4,6 раза (з 14572,5 млн дол. США до 66967,3 млн дол. США). Проте обсяги імпорту зростали випереджаючими темпами – в 6,2 раза (з 13956,0 млн дол. США до 85535,3 млн дол. США). І в 2008 році перевищення імпорту над експортом становило 12,2 %.

Це пояснюють тим, що держава не обмежує ввіз товарів з-за кордону в Україну і не стимулює вивіз вітчизняних товарів.

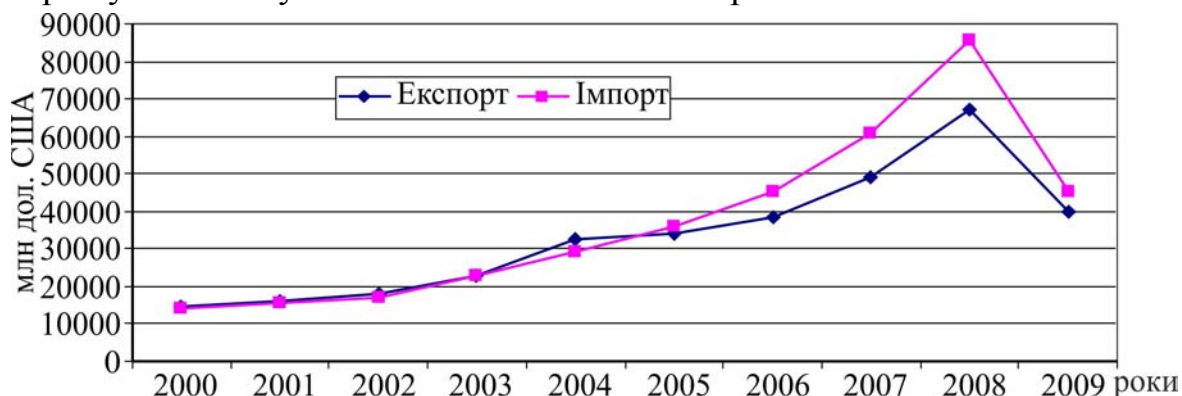

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту товарів в Україні [3]

Нині, в умовах глобалізації і становлення постіндустріального суспільства, дедалі вагомішу роль у зовнішньоекономічній діяльності підприємств держави починає відігравати торгівля послугами. Так, з 2000 по 2008 рр. зростали експорт й імпорт послуг в Україні, хоча сальдо торговельного балансу було позитивним, тобто експорт перевищував імпорт (у 2008 р. на 29,0 %). З 2008 по 2009 р. як експорт так і імпорт послуг зменшились відповідно на 18,3 % і 20,0 % (рис. 2). Перевищення експорту послуг над імпортом в Україні свідчить про поступову інтеграцію України на світовий ринок і досить високий рівень конкурентоспроможності українських послуг.

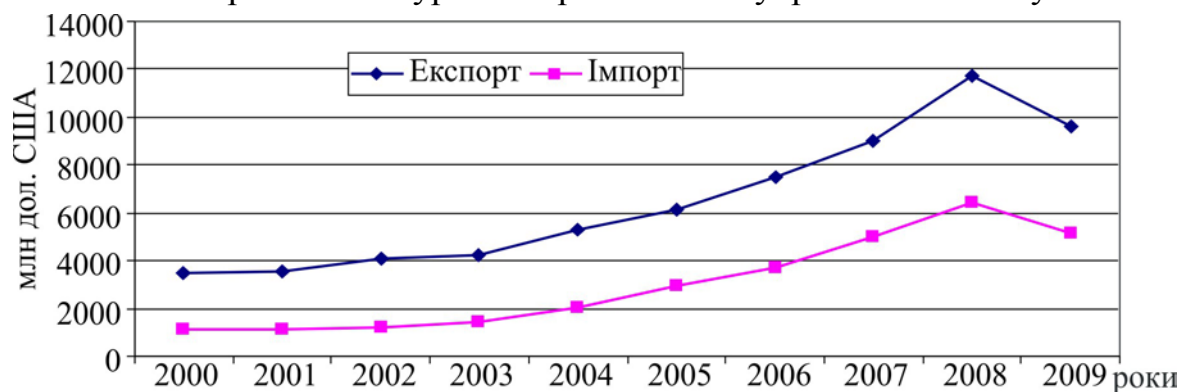

Рис. 2. Динаміка експорту та імпорту послуг в Україні [3]

Зауважимо, що з 2000 до 2008 рр. як імпорту, так і експорту товарів та послуг зростали, а до 2009 року їхні обсяги різко скоротились (експорт товарів – на 40,7 %, імпорту товарів – на 46,9 % та експорту послуг – на 18,3 %, імпорту послуг – на 20,0 %) (рис. 1, 2).

За 2008-2009 рр. внаслідок поширення світової економічної кризи обсяг експортних товарів України зменшився на 27271,6 млн дол. США (рис. 1). Варто зазначити, що змінилася і регіональна структура експорту. На рис. 3 представлено розподіл експорту товарів за регіонами світу в 2008-2009 рр. Кризові явища призвели до того, що експорт української продукції у країни СНД скоротився на 41,8 %, у країни Європи – на 48,0 %, у країни Азії – на 23,6 %, у країни Африки – на 32,7 %, в Америку – на 72,9 %, в Австралію і Океанію – на 66,3 %. Така негативна динаміка свідчить про низьку конкурентоспроможність українських товарів на світових ринках.

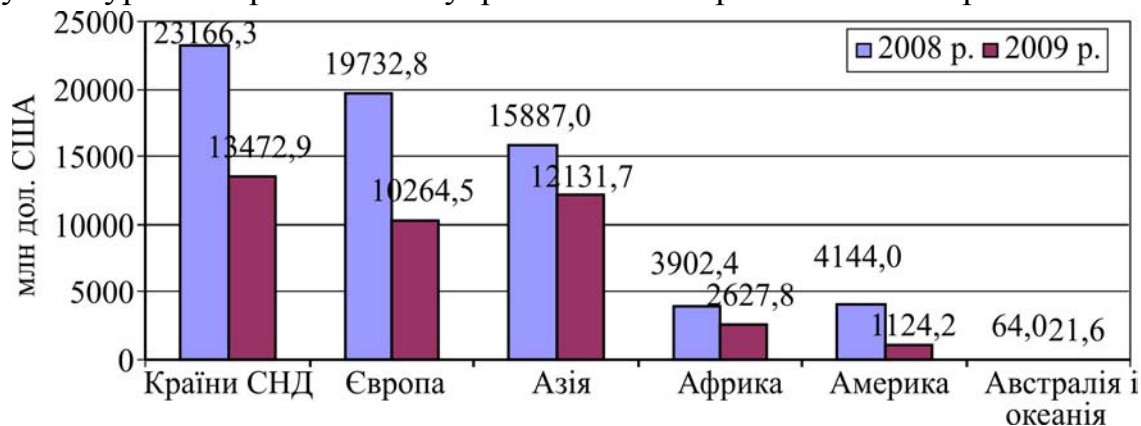

Рис. 3. Географічна структура експорту товарів за 2008-2009 рр. [3]

Щодо імпорту товарів в Україну, то він скоротився на 40102,2 млн дол. США за 2008-2009 рр. (рис. 1). Змінилася і структура імпорту: частка імпорту з країн СНД скоротилася на 41 %, з країн Європи – на 46,73 %, з Азії – на 57,81 %, з Африки – на 85,26 %, з Америки – на 47,55 %, з Австралії і Океанії – на 65,39 % (рис. 4). На наш розсуд, така ситуація спричинена зниженням купівельної спроможності населення України.

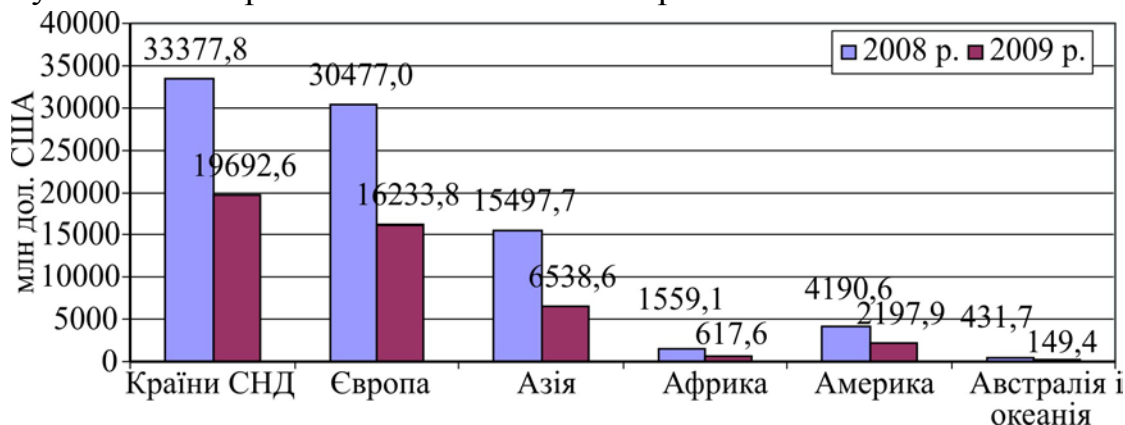

Рис. 4. Географічна структура імпорту товарів за 2008-2009 рр. [3]

Протягом останніх двох років скоротився обсяг експорту послуг з України на 2143 млн дол. США (рис. 2). У географічній структурі експорту послуг відбулися такі зміни: у країни СНД його частка зменшилась на 9,87 %, у країни Європи – на 29,7 %, в Азію – на 15,8 %, в Африку – на 68,29 %, в Америку – на 10,4 %, в Австралію і Океанію зросла на 17,8 % (рис. 5).

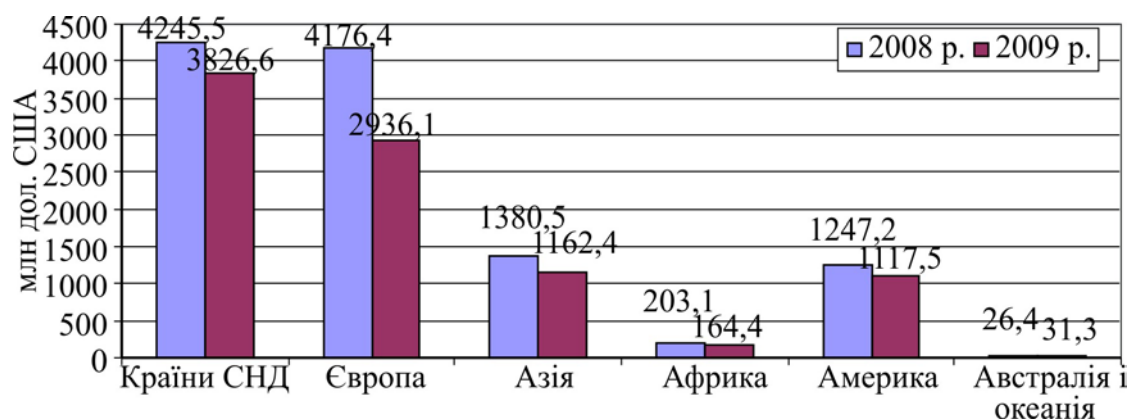

Рис. 5. Географічна структура експорту послуг за 2008-2009 рр. [3]

Аналогічна ситуація спостерігалась і щодо імпорту послуг у 2008-2009 рр. За досліджуваний період імпорт послуг в Україну скоротився на 1294,5 млн дол. США (рис. 2), його частка з країн СНД зменшилась на 25,6 %, з країн Європи – на 24,3 %, з Азії – на 10,2 %, з Африки – на 50,3 %, з Америки – на 21,0 %, з Австралії і Океанії зросла на 46,9 % (рис. 6).

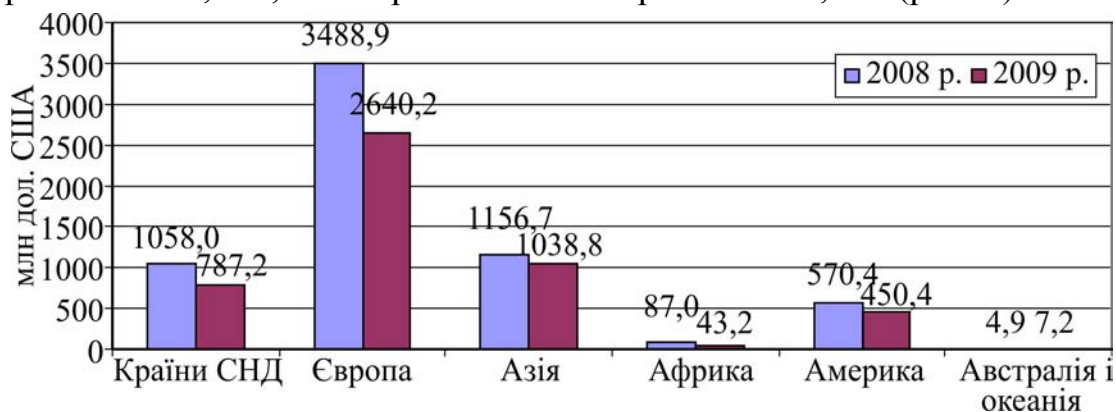

Рис. 6. Географічна структура імпорту послуг за 2008-2009 рр. [3]

Імпорт послуг з інших країн світу свідчить про зацікавленість українців в отриманні більш якісних іноземних послуг та вищим рівнем їх розвитку там.

Висновки. Узагальнюючи результати нашого дослідження, можна зазначити, що в 2008-2009 рр. вплив економічної кризи на загальний розвиток економіки, зокрема на зовнішньоекономічну діяльність підприємств України, був негативним, адже є очевидним, що українські підприємства експортують більше товарів ніж послуг. Це означає їхню орієнтованість на сферу матеріального виробництва і недостатній рівень розвитку сфери послуг у країні, тобто в умовах глобалізації Україна посідає місце сировинно-індустріальної країни. Для зміцнення і розвитку зовнішньоекономічних відносин України, уряду необхідно більше уваги приділити створенню привабливих умов для імпорту енергоощадних технологій, сировини та підтримці українського виробництва за новітніми технологіями тощо. І як наслідок, відбудеться скорочення імпорту і покращення сальдо торговельного балансу по товарах.

Література

1. Громова Т.М. Вплив світової економічної кризи на зовнішньоекономічну діяльність України / Т.М. Громова, О.М. Сидоренко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – Т. 2, № 1. – С. 260-267. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vchnu/Ekon/2010_1_2/260-267.pdf.

2. Стасюк І.В. Причини виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України / І.В. Стасюк // Збірник студентських наукових праць. – Ч. 3. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.udau.edu.ua/library.php?pid=493>.

3. Статистичний щорічник України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.org.ua>.

Заярная Н.М., Прытула О.О. Влияние экономического кризиса на внешнеэкономическую деятельность предприятий Украины

Приведено общую характеристику внешнеэкономической деятельности предприятий Украины за 2000-2009 гг. Рассмотрены главные тенденции развития внешней торговли товарами и услугами, а также географическую структуру экспорта и импорта товаров и услуг за этот период.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, экспорт, импорт, экономический кризис.

Zayarnaya N.M., Prytula O.O. Influence of economic crisis on foreign economic activity of Ukrainian enterprises

The article deals with the general description of foreign economic activity of Ukrainian enterprises during the years 2000-2009. The main progress tendencies of foreign goods and services trade and also the regional structure of goods and services export and import during the years 2008-2009 is examined.

Keywords: foreign economic activity, export, import, economic crisis.

УДК 338

*Доц. І.Н. Карпунь, канд. екон. наук –
Львівський ДІНТУ ім. Вячеслава Чорновола*

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА АНТИКРИЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Під час розроблення стратегії розвитку завжди актуальним завданням є забезпечення економічної безпеки національних виробництв. Широкий спектр проблем, із якими пов'язана економічна безпека виробництва, потребує їх системного і комплексного підходу за такими видами: технологічна, ресурсна, фінансова та соціальна безпека.

Ключові слова: Економічна безпека; антикризова діяльність; банкрутство підприємств; стратегічне планування економічної безпеки; оздоровлення фінансового становища виробництва.

Постановка проблеми. Економічну безпеку у виробництві потрібно розглядати як міру гармонізації в часі на просторі економічних інтересів виробництва з інтересами складових навколишнього середовища – держави, ринку, конкурентів. Тому стан економічної безпеки виробництва є належний тільки тоді, коли його господарські інтереси до певної міри узгоджені з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, серед яких: споживачі, постачальники, конкуренти, інвестори, держава та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Світовий досвід сформував певну систему знань про теоретичні засади, закони і принципи економічної безпеки у виробництві природи кризових ситуацій і шляхи їх уникнення та нейтралізації, як масштабно висвітлено у працях науковців економічної теорії: Л. Абалкіна, О. Амоші, Ш. Бланкарт, Є. Бойка, Ф. Бутинця, В. Василенка, А. Гальчинського, В. Гейця, Г. Гольдштейна, П. Заваліна, О. Кузьміна, В. Ковальова, І. Лукінова, В. Марцина, Є. Мних, Г. Мамутова, Г. Нам, В. Опаріна, А. Поручника, С. Покропивного, А. Поддєрьогіна, В. Савчука, О. Тере-